

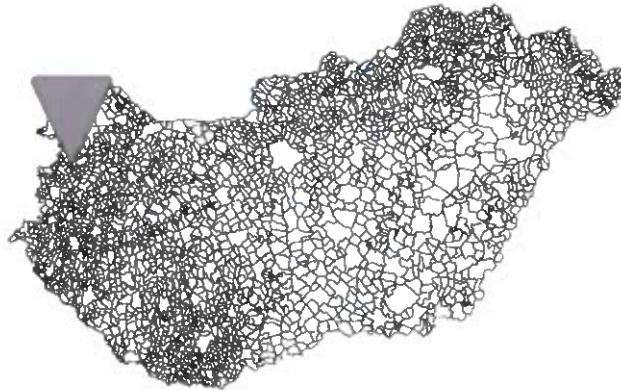

**IKLANBERÉNY KÖZSÉG
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE
2023**

1. Iklanberény bemutatása

Iklanberény Vas megyében, a Kőszegi járásban, a Répce-sík közepén fekszik és a megye második legkisebb népességű falva, Bükfürdőtől 5 km-re. A Répcebe folyó Metőc patak mellett fekvő kétutcás település területe mindössze 296 hektár, melyen 38 házban 22 fő él. A külföldi tulajdonban lévő házak száma 14. (2021)

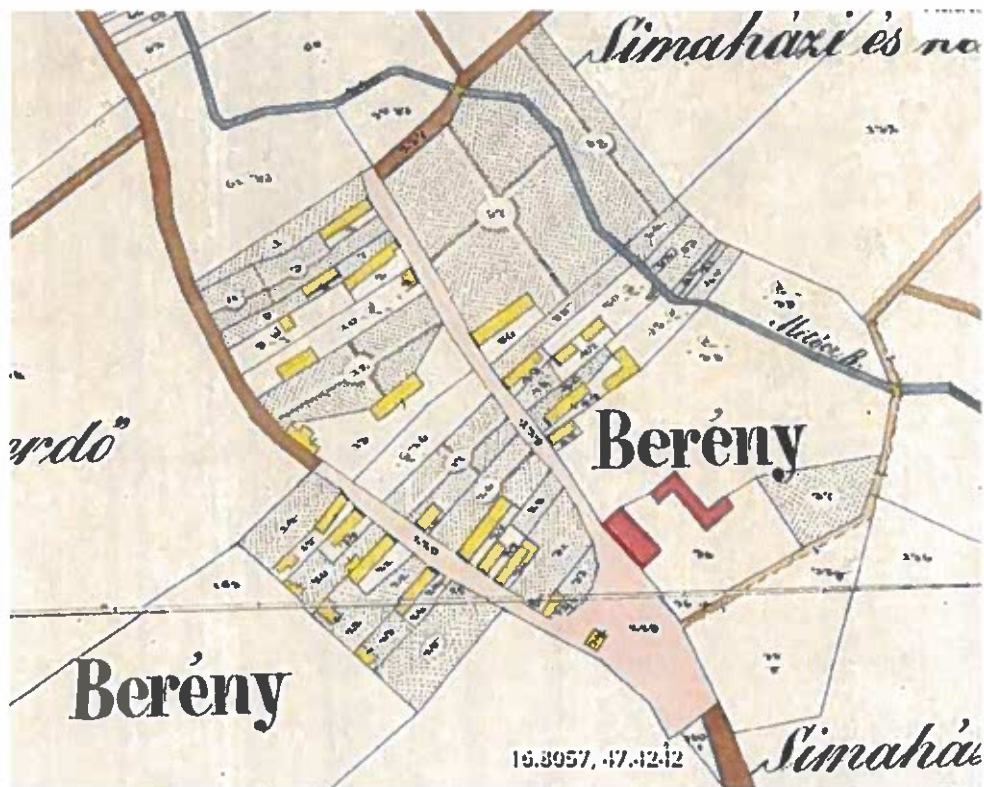

Nevének első része a régi magyar Ikol (hőköl) személynévből származik. A „berény” (beren) új értelmezése „új” jelentésű mandzsú-tunguz szóból indul ki. Ez arra enged következtetni, hogy a honfoglalást követően azt a területet is egy csatlakozott török nyelvű nép szállta meg. A települést egy 1234-ben keltezett okmány említi először Beren alakban. Története során általában köznemesi község. Legjelentősebb birtokosa a Berényi család volt. 1787-ben az első népszámlálás 24 házban 121 lakost talált a községben. 1910-ben 166 magyar lakosa volt, Sopron vármegye Csepregi járáshoz tartozott. 1950-ben a járás többi településével együtt Vas megyéhez csatolták.

Az érkezőt fogadó kép 2022

A település szerkezetének történeti kialakulása

Habsburg birodalom XIX. századi kataszteri térkép

A kataszteri térképen látható, hogy az 1980-as években a villás utcarendszer végében a fő térrel a maival azonos volt. A utcák közötti belső tér nagyjából be volt építve, a külső oldalak csak rövid szakaszon.

Az 1941-évi katonai felmérésen a Fő utca és a Béke utca külső oldala is beépített és délebbre megjelenik a kastély is.

A 2022-ben elérhető google térképen a Fő utca hozzávetőlegesen beépült, a két utca villás találkozásánál kialakult a fő tér és a sportliget.

A jelenlegi földhivatali térkép szerint a Fő utca déli hosszabb szakasza mindkét oldalán lakótelkeket alakítottak ki, ez a helyszínt bejárva még nem látható.

2. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

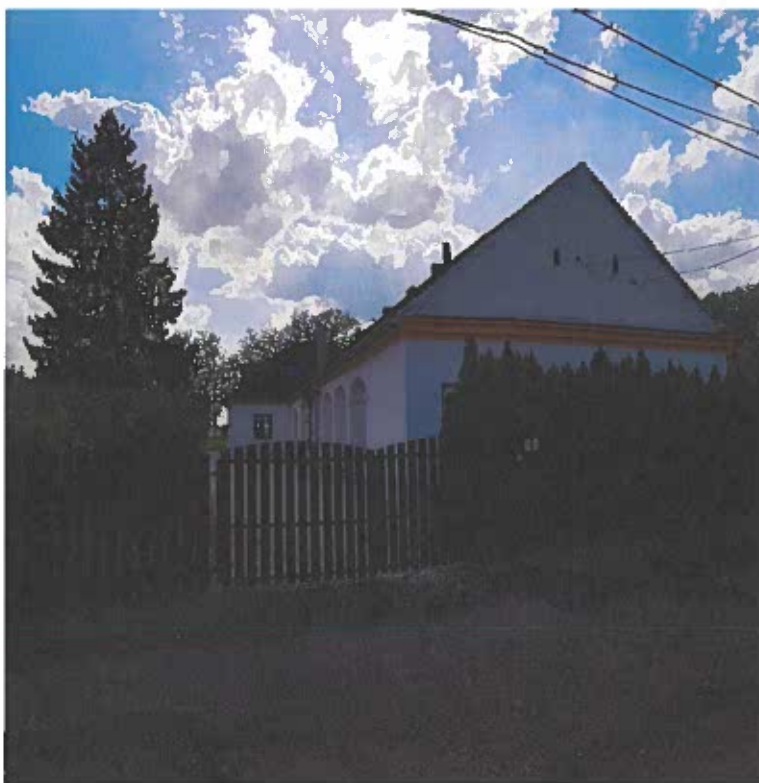
A településen országos műemléki védelem alatt álló építmény, objektum nincs.

A településen a Fő utca északi végének nyugati oldaláról nyíló telkeken lévő 14.-, 18.-, 20.-, és a 26. szám alatti, a múlt században épített épületek helyi művi értékvédelem alatt állnak.

Fő utca 14. számú ház

E házban található az egyedi szentkép kiállítás, mely Kovács Csaba Albert plébános magángyűjteményéből származik és több mint ötezer szentképet tartalmaz. Az Andrej Rubljovról elnevezett kiállítás kizárólag szentképekre specializálódik, melyek nemcsak hitünk alapelveit és az egyháztörténelmet rejtik magukba, hanem kultúrtörténeti jelentőséget is hordoznak.

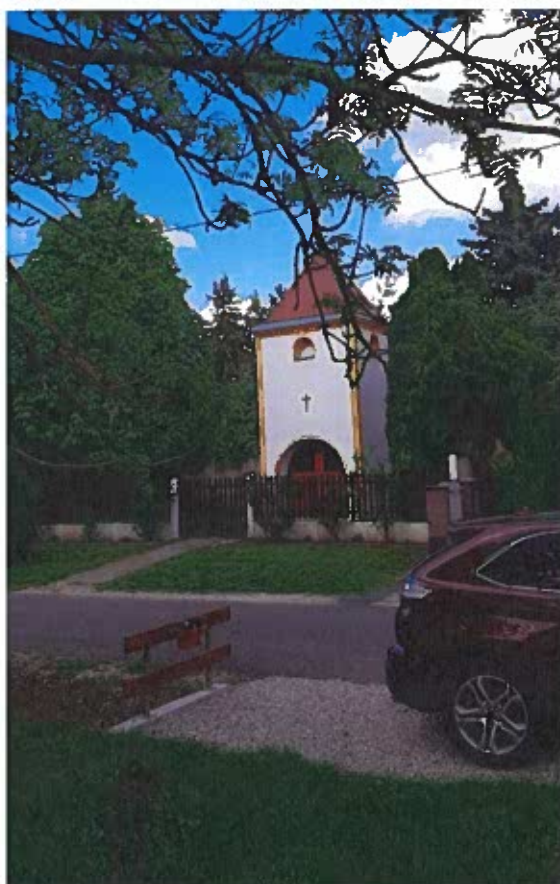
Fő utca 18.

Fő utca 20.

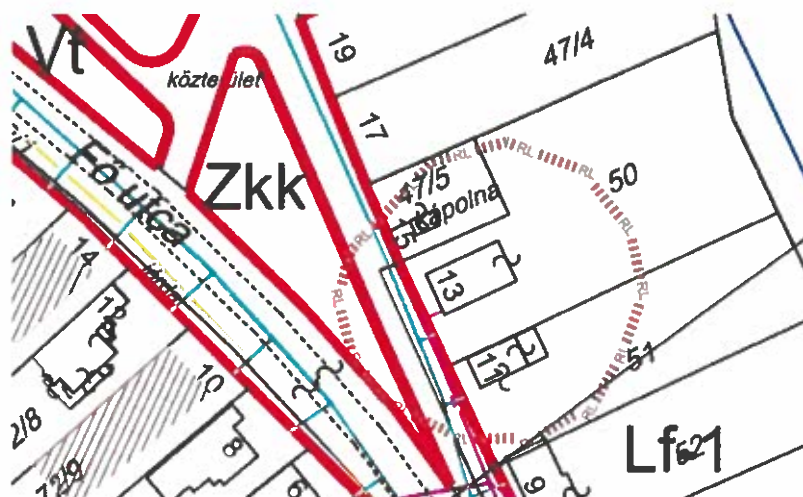
Fő utca 26.

Harangláb,

Helyi egyedi védelem alá helyezése javasolható. Környékén régészeti lelőhely található.

Táji és természeti értékek

Iklanberény az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területéhez tartozik. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti terület, ex lege védett terület, Natura 2000, illetve más nemzetközi és országos, valamint helyi oltalom alatt álló terület és tájképvédelmi övezetbe sorolt terület sem található a településen.

Nyilvántartásra érdemes értékek:

Nr.	Név	Helyszín	Hrsz.	Főbb jellemzők
Kultúrtörténeti értékek				
Településsel kapcsolatos egyedi tájérték				
<i>Kulturális, szakrális építmény, alkotás, helyszín</i>				
1.	Mindenki keresztje	Lócstól vezető út mentén, a község temetőjében	64	Feszület a község temetőjének központjában. Egy beton alapra állított, fémből készült, díszesen megmunkált kereszt, rajta Krisztus alakjával, angyal szoborral, katonákat, szimbolizáló szobrokkal és a Szentháromság jelével. Felirata nincs.
2.	Régi síremlékek	Lócstól vezető út mentén, a község temetőjében	64	Régi síremlékek a község temetőjében. Kőből faragott, díszes síremlékek, némelyiken Szűz Mária és Krisztus-szobor is található. Feliratuk nem olvasható, így keletkezésük pontos dátuma sem látható.
Közlekedéssel, szállítással kapcsolatos egyedi tájérték				
<i>Út, útvonal vagy annak részlete</i>				
3.	Régi kilométerkö	Fő utca 2.	72/1	A Fő utca 2. előtt található régi kilométerkö, rajta 3-as számmal. Kissé megdőlt oszlop, kopott felülettel.

1.

2/1.

2/2.

3.

Településképi jellemzők

Iklanberény településképi arculata viszonylag kisebb mérete ellenére változatos képet mutat.

Egy hozzávetőlegesen „érintetlen” utcaszakasz maradt fenn, a Fő utca északi szakasza, a helyi védelem alatt álló lakóházak is itt találhatóak, kifejezetten falusias jellegű településrész.

A Fő utca központi tér melletti szakasza már vegyesebb képet mutat. A nyeregterők utcavonalon többnyire lekontyoltak.

A Béke utcának a központi tér melletti keleti oldaláról szabályos fésűs szerkezetű telkek nyílnak oldalhatáron álló beépítéssel.

Északabbra fekvő szakasza oldalhatáron és szabadon álló vegyes beépítésű.

A Béke utca további szakasza mellett található a volt major, majd széles, nagyméretű telkek, nagyrészt beépítetlenek, többszintű növényzettel sűrűn benőve.

Fentiek még falusias jellegűek.

A két utca által közbezárt terület telekosztása kevésbé szabályos, Béke utcai oldalán kezdetben telekvégek, majd beépítetlen telkek, végül oldalhatáron álló épületek következnek. A terület végén a telkek változatos méretűek, épületei szabadon állóak, jellegük kertvárosias.

A fő tér a villásan elágazó két utca közötti terület „nyakában” közintézményeket magába foglaló épületből és a sportligetből áll.

Délebbre a Fő utca nyugati oldala fésűs telekszerkezet, oldalhatáron álló beépítés, falusias jellegű terület.

3. Településképi szempontból eltérő karakterű területek, valamint a településképi szempontból meghatározó területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával;

	BELPÉRSZÉKSZATI TERÜLET HATÁRA
	MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET
	FRIDŐTERÜLET
	TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRESZ
	ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRESZ
	ÚJ BEÉPÍTÉSŰ TELEPÜLÉSRESZ

Történeti településrész

A történeti településrész a Habsburg birodalom XIX. századi kataszteri térképét figyelembe véve lett lehatárolva. Beletartozik a Fő utca oromzatos hosszúházakkal beépült északi szakasza a helyi védelem alatt álló lakóházakkal, valamint a két utca által határolt hegyes szögű terület. Utóbbi eléggé átépült, de vannak beépítetlen telkei, amelyekre amennyiben a helyi hagyományokhoz illeszkedő, gondosan megtervezett új épületek kerülnek, egységes, elnevezéséhez méltó megjelenésű lehet a településrész.

A Fő utca északi vége, bal oldalán a védett házak

Átalakuló településrész

A Fő utca északi, még be nem épült része és a védett épületek alatti utcaszakasz nyugati oldala, amely már beépült, de még jeletős számú üres telkek van.

A legdélibb nagyméretű telken emeletes, kastélyszerű épület áll.

Ide tartoznak továbbá a Béke utcáról keleti irányban nyíló telkek, és az északabbra fekvő beépítetlen telkek.

Az északi utolsó nagyméretű telken egy emeletes, szintén kastélyszerű épület áll.

Új beépítésű településrész

Ide tartozik a megszűnő major területe, a Béke utca keleti oldala, valamint a fő utca déli vége, amelynek két oldalán tépképileg felosztott, de a helyszínen még nem érzékelhető lakótelkek vannak.

Háttérben a major

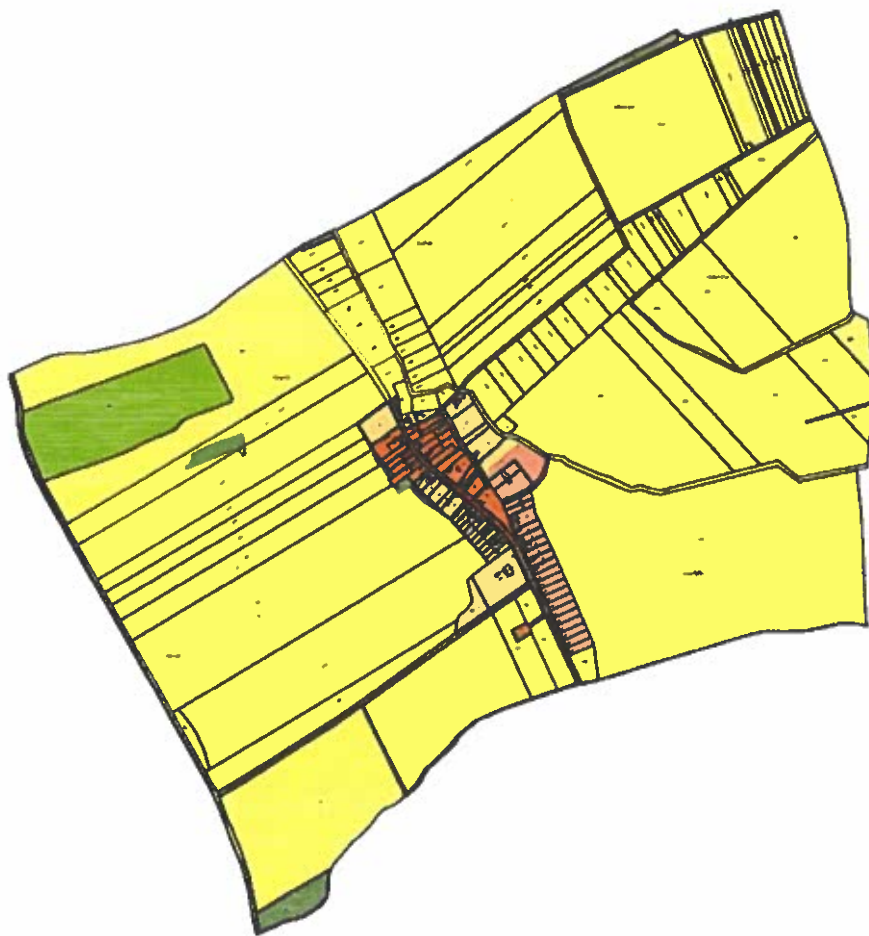

A Béke utca keleti oldala

Az út bal oldalán a kijelölt új teleksor helye

- ÖKOPÉNSZÁM SZÁMÍTÁSI TERÜLET
- ÖKOPÉNSZÁM SZÁMÍTÁSI TERÜLET
- MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET
- ERDŐ TERÜLET
- TERMÉSZETI TERÜLET
- TÖRTÉNELMI TERÜLET
- ÁLLAMI TERÜLET
- VÁROSI TERÜLET

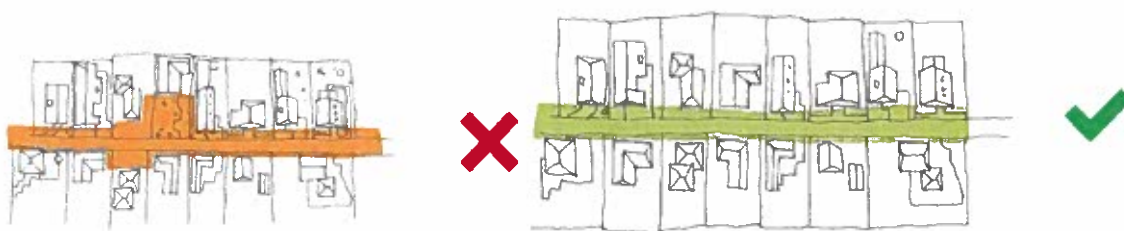
Mezőgazdasági terület, a kép bal szélén az ökológiai hálózat magterületébe tartozó erdő, természeti terület,

3. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

Településképre vonatkozó átfogó javaslatok

Telepítés

A keskenyebb telkes területeken az épületek oldalhatáron állnak. A szélesebb telkeken utcavonalon hajlított házak állnak. Utcai homlokzatsíkjuk az utcavonalhoz igazodik.

Új épület építése, bővítése esetén a már kialakult, harmonikus rendet kell szem előtt tartani.

Épületmagasság

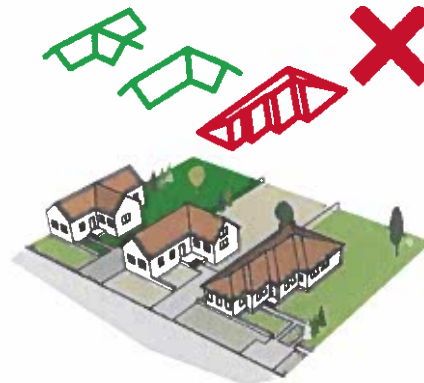
A történeti településrészen jellemzően földszintes épületek állnak, ezért új építésnél is e meglévő környezethez kell igazodni.

Tetőforma, tetőhajlásszög

A történeti településrészen kis fesztávra épített, így kisebb tömegű, főként sátoztetős épületeket találunk, jellegzetesen mindkét irányba túlnyúló homlokzattal és helyenként tornáccal.

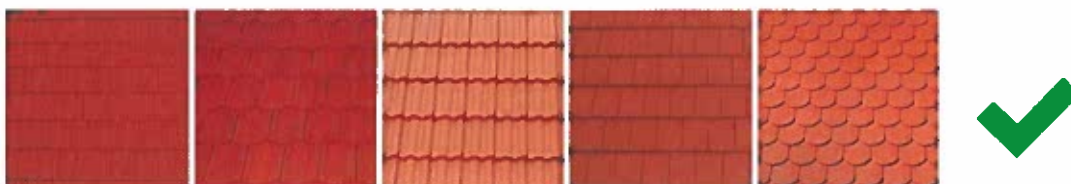
Új építés esetén a területre jellemző, hasonló tömegű és egyszerű tetőformájú épületben gondolkodjunk. A túl meredek („alpesi”) illetve túl alacsony („mediterrán”) hajlásszög, vagy a tördelt, bonyolult tetőforma idegenül hat és megbontja a Történeti településrész egységes utcaképét, ezért kerülendő.

Héjazat

Javasolt a matt égetett természetes alapszínű, nem agyagcserép fedés (natúrtól a mélyvörösig), használata hozzájárul a magaslatokról is jól látható egységes településképhez. Kerülendő a nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (lemezek, zsindelek) alkalmazása. A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A történelmi településészsben a klasszikus hódfarkú vagy egyenes vágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn.

Nem ajánlott a túlhatározott karakterű, szinte önálló életet élő nagyhullámú, nagyméretű cserepek alkalmazása!

Anyaghasználat, színek

A homlokzaton is az általánosan használt építőanyagokat ajánlott alkalmazni, a lábazattól eltekintve legfeljebb kétféle burkolóanyag használatával. Az élénk,

hivalkodó színezés nem engedhető meg.

Kerítések

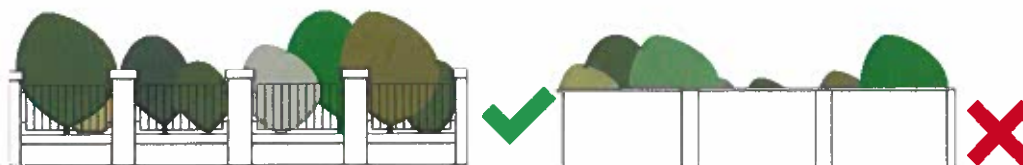
Iklanberény történelmi településrészén a hagyományosnak számító zárt kerítések és ezek mellett az áttört kerítések egyaránt megtalálhatóak. Mindkét típus építése elfogadható.

Új kerítés építése, vagy meglévő felújítása során javasolt a helyben fellelhető természetes anyagok használata. Termésköböl vagy bontott téglából készült lábazatra fa kerítéselemek helyezése pozitív hatással lehet az utcaképre. Tömör kerítés építése esetén szóba jöhetnek az öntött betonból készült áttört kerítések.

Hagyományos áttört betonlap kerítés

Az átalakuló és új lakóterületen leginkább áttört kerítésekkel találkozunk, új építésekor is hasonló javasolt.

Kerítések kialakítása során alkalmazkodjunk az utcában esetleg már kialakult szokáshoz, rendhez. A kerítések magassága egységes kell legyen, még akkor is, ha élő sövényt használunk telkünk határolására.

Zöldfelület és kertek

Míg a történeti településrészen a hagyományos háromosztatú kertek a jellemzők, addig az átalakuló település- részen a hagyományosak mellett már egyre több olyan kerttel lehet találkozni, ahol a díszkert funkció hangsúlyosabb, az állattartás, baromfiudvar hiányzik, kisebb a veteményes kerti rész, és gyakran hiányzik a jól elkülöníthető gyümölcsös.

A kert a mindennapi élet színtere. Kapcsolatot és egyben átmenetet képez a természet és az épített világ között. Fontos része az intimitás és reprezentativitás közti összhang megteremtése, a lakók igényének kielégítése, miszerint inkább díszítő vagy inkább haszoncélok vezérlik kialakítását. Egy szépen rendezett porta nem csak figyelemfelkeltő, hanem gondozójának öröm, felüdülés is, aki nem csak a munkát látja benne, hanem lelkesedéssel műveli és ápolja.

Történeti településrész

Homlokzat anyag- és szín használat

Javasoljuk főként a fehér színt, esetenként a pasztell színeket, azok legvilágosabb árnyalatait. Faburkolat nem jellemző, azt csak kis mértékben, vagy a megemelt tetőtéri részekben alkalmazzunk!

Jellegzetes részletek

A hosszúházak jellegzetessége a tornácos kialakítás, mely nyáron kizárja, télen viszont betessékeli a napfényt. Új épület tornáckialakításával tovább vihetjük e számtalan előnnyel rendelkező hagyományt új otthonunkba.

Nyílászárók

A nyílások és a tömör falfelületek jellegzetes aránya, különösen az oromfalon, karakteres eleme a háznak. Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak.

Minden esetben javasolt a természetes, szépen öregedő anyagok használata, hiszen míg a természetes anyagok felújíthatók, átfesthetők, addig a műanyag idővel nem javítható. Javasolt a rikító helyett a természetes, föld színek használata.

A hagyományos, osztott ablakok stílusát a modern nyílászárókkal is tökéletesen lehet érvényesíteni.

Nyílászárók felújításánál tartsuk meg az eredeti ablakkiosztást, méreteket és darabszámot. Az utólag felszerelt fehér redőnytokok helyett gondoljuk át a fa vagy famintázatú, lehetőleg a nyílással azonos színű árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét. A lamellás kialakítású zsalugáter ugyan nem jellemző a területen, de jó megoldás lehet a tömör kialakítású külső spaletta elhelyezése.

Lábazat

Anyaga a történeti településrészen helyi kő, téglá, vagy vakolt-festett. Kerülendők a ragasztott, csempeszerű utánzatok, ez esetben a sarkokon az élek találkozása nem megoldott!

Átalakuló településrész

Magasság

Az épületek zömében zömében földszintesek. A településrész vonzó arculatának egyik kulcsa az azonos épületmagasság. Az újonnan épülő, esetleg felújítandó épületeknek is hasonló magasságúnak kell lennie, mint a szomszédos házak.

Tetőforma és hajlásszög

A területen a tetők hajlásszöge változó, de javasolt a 38-45° közötti tetőhajlásszög. Épületek felújításánál, átalakításánál, új épületek építésénél figyelembe kell venni a kialakult viszonyokat a településképbe való illeszkedés végett. A település arculatába lapos tetejű ház nem illeszkedik. Az épületeket magas tetővel, az utcában jellemző gerinckialakítással kell megtervezni és megépíteni.

Homlokzat anyag- és szín használat

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, közel sima felülettel, kapart, dörzsölt, szórt felületképzések megengedettek. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat a homlokzatok tekintetében sem, színhasználatban.

Javaslat: Törekedni kell a pasztell színek használatára. Használjuk a színárnyalatok világosabb tónusait.

Nyílászárók

Lehetőleg válasszunk fa anyagú nyílászárókat, de a fa mintázatú műanyag nyílászárók használata is megengedett. Épület felújítás esetén tartsuk meg az eredeti méreteket.

darabszámot és ablakosztást. Az utólag felszerelt redőnytokok beszereléskor ahol lehet gondoljuk át a rejtett, fa vagy famintázatú, lehetőleg a nyílással azonos színű árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét.

Zöldterületek, temető

A településen több zöldterület is található. Nagyságuk megfelelő, karbantartásuk megoldott. A temetők állapota megfelelő. Ügyelni kell a köztisztaság fenntartására, és a lehető legtöbb árnyékos és hűvös pihenőhely biztosítására!

Jó példák

Épületek

A helyi védett épületsor mellett álló újabb épület hagyományos homlokzati arányokkal és homlokzati elemekkel.

Udvari homlokzata lopott tornáccal

Helyi védett épület melletti garázs, amelynek színezése egyezik a főépületével formai kialakítása egyszerű, mint melléképületet hátrébb helyezték, kevésbé zavarja a védett lakóház látványát.

Játszótér

Zöldfelület

Építészeti részletek

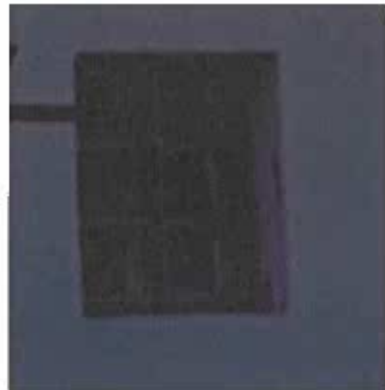

Fa anyaghasználatú és eredeti színezésű bejárati ajtó egy védett épületen a történelmi településrészben

Tornácoszlop

Osztott ablak

Macskalépcsős oromzat és padlásablakok

Mai ízlésvilágnak megfelelő szép formavilágú és elhelyezésű padlásablak

Sajátos építményfajták,

Információs tábla természetes anyagok felhasználásával.

Köztéri szemetes és pad településképbbe illeszkedő anyaghasználat, formavilág.

Egyéb műszaki berendezések

Magyarországon is egyre elterjedtebb a napenergia felhasználása. A technológiai berendezések adottak, a napelemek, napkollektorok kinézetén nem lehet változtatni, azonban a tetőkre való felhelyezésnél az esztétikai megjelenésre már oda kell figyelni.

Ezeket a berendezéseket az utcakép védelmében amennyiben lehetséges az utcáfronttól a távolabb elhelyezni. Javasolt a paneleket egy tömbben tartani, a lépcsőzés és az ugráló vonalvezetés megbontja a tető egységes, nyugodt látványát.

Elhelyezésük kizárólag a tetősíkokban maradva kívánatos, ne döntsük meg semmilyen irányban. Védett utcakép, vagy homlokzat esetén, vagy ha a déli tájolással a fentiek nem egyeztethetők össze, meggondolandó a kertben, támfalra, esetleg a kerítésre való telepítésük.

Településeinken nagy gondot jelent a mára már kaotikussá vált légvezetékek látványa. Sok település ófalui részén már csak földkábeles bekötéseket engedélyeznek. Iklanberény értékes településrészein is érdemes lenne ezzel élni.

Szerző: Godavszky Beáta:
településtervező
Archigraf Bt
Fotók: Rózsa Erzsébet
települési főépítész

Ábrák: Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft.

